

YNGERN ÄR UNIK ...del 2

Utdrag ur en undersökning av den sörmländska sjön Yngern utförd av företaget LIMNODATA 1992 på uppdrag av Södertälje Kommun.

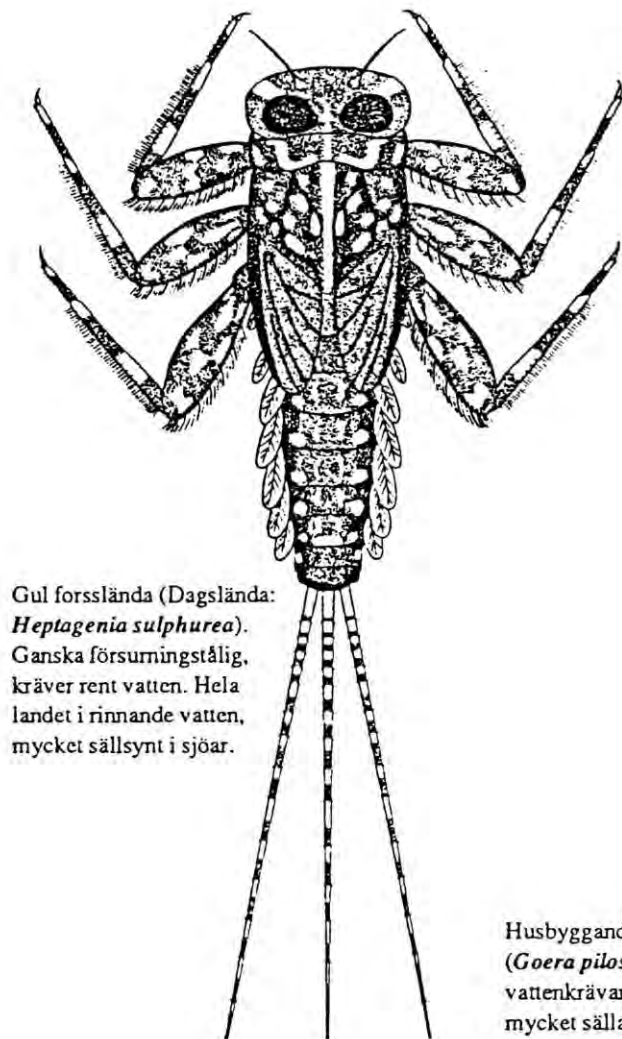
I Graphosoma nr 3:1993 sid 12-17 stod att läsa om den sörmländska sjön Yngern. Det mesta i artikeln var utdrag ur en undersökning av sjön utförd av företaget LIMNODATA år 1991 på uppdrag av Södertälje kommun. I detta nummer presenteras mera fakta ur LIMNODATAS rapport. Materialet är något bearbetat av red.

Undersökningen visade bl.a. att Yngern i snitt var **artrikare** än snittet i svenska sjöar och vattendrag. 9 av 11 undersökta lokaler hyste arter som LIMNODATA eller naturvårdsverket anser vara hotade eller sällsynta. Två av arterna är upptagna i naturvårdsverkets lista över hotade arter och 14 är med på LIMNODATAS lista över hotade, sällsynta eller på andra sätt intressanta arter. **3 av arterna i Yngern är sådana som egentligen hör hemma i syrgasrika forsande vatten.** 13 av arterna är sådana som kräver rent vatten för sin överlevnad och hela 81 taxa är sådana som reagerar negativt på föroreningar. Det innebär att Yngern hyser betydligt fler hotade, sällsynta och renvattenkrävande arter än flertalet svenska vatten. Genomsnittligt s.k. **Stockholms-index** (en metod att ekologiskt klassificera sjöar) för svenska sjöar ligger för närvarande på 81 vilket skall jämföras med 129 för Yngern. **Genomsnittligt antal arter per lokal var för Yngern 50,3.** Jämför detta med Limnodatas undersökta 100 slumpvis utvalda vattendrag som ger ett genomsnitt på 31,1.

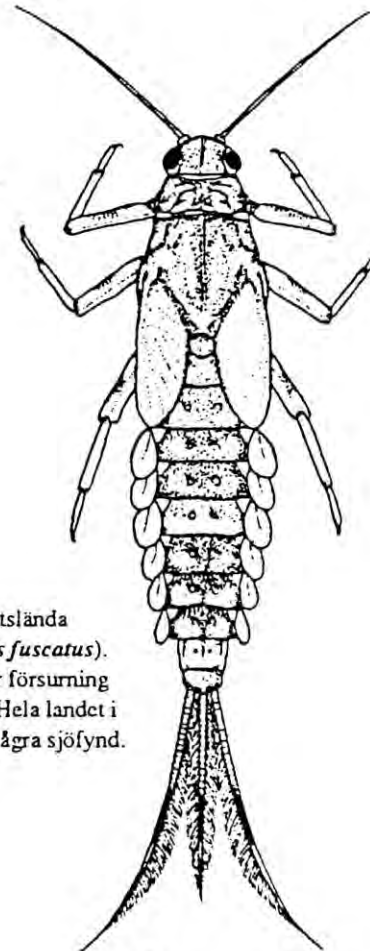
Jämfört med andra svenska vatten indikerar faunan således ett betydligt renare vatten och en betydligt mer skyddsvärd fauna och ekologi än vad som är vanligt. Yngerns smådjursfauna och ekologi är tex mer skyddsvärd än faunan i de vatten som redan avsatts som reservat just på grund av vattenmiljövärden. Den är också mer skyddsvärd än faunan i de sjöar som avsatts som s.k. paragraf 8-sjöar och mer skyddsvärd än den fauna som finns i flertalet av de sjöar som är riksobjekt. Det torde vara rimligt att säga att Yngern ur smådjursynpunkt har ungefär samma naturvärde som tex **Mörrensån** i Blekinge län, **Unden** i Örebro-Scaraborgs län och **Kalixälven** i Norrbottens län. Av sjöar inom Stockholms län torde Yngerns fauna vara något mer skyddsvärd än den i **Erken** i Norrtälje kommun.

På de följande sidorna avbildas några smådjur som förekommer i Yngern.

Yngerns fauna : FORSLEVANDE eller "SYRGASKRÄVANDE"ARTER:

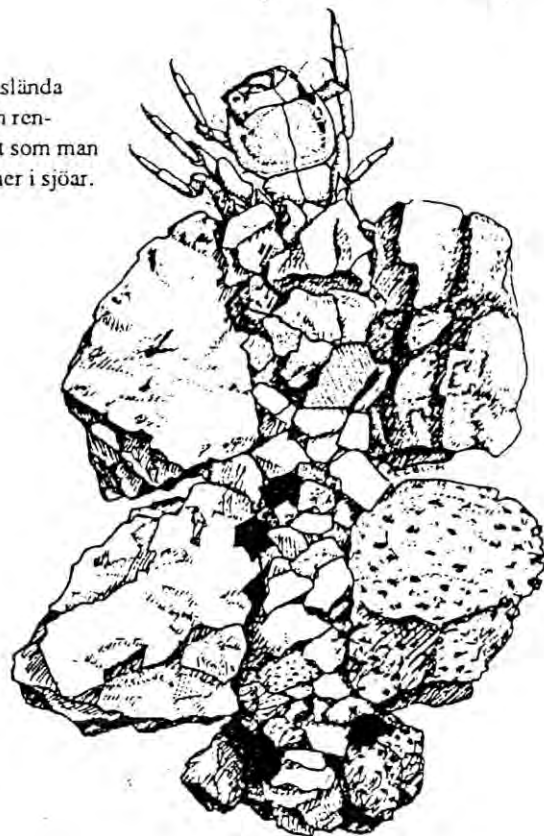

Gul forsslända (Dagslända: *Heptagenia sulphurea*). Ganska försumingstålig, kräver rent vatten. Hela landet i rinnande vatten, mycket sällsynt i sjöar.

Spräcklig öringmatslända (Dagslända: *Baetis fuscatus*). Ganska känslig för förorening och föroreningar. Hela landet i rinnande vatten. Några sjöfynd.

Husbyggande nattslända (*Goera pilosa*). En renvattenkrävande art som man mycket sällan finner i sjöar.

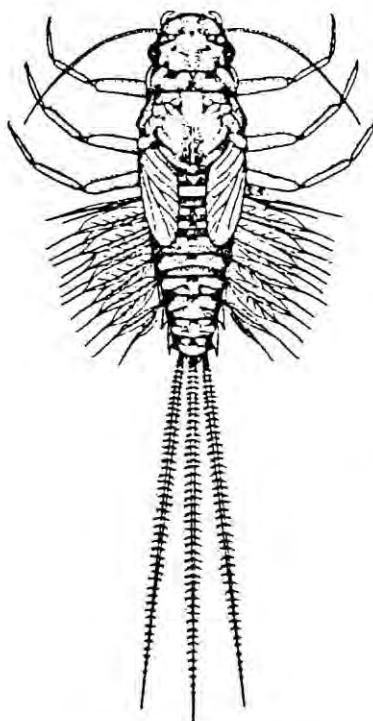

Figur 1. Arterna i figuren är sådana som egentligen hör hemma i syrgasrika forsande vatten. I de få fall vi funnit arten i sjö har det varit frågan om mycket rena vatten. Att arterna fanns i Yngern visar inte bara på ett mycket rent vatten, det visar också att Yngern är en synnerligen skyddsvärd sjö. Sjöekologier innehållande forslevande arter är mycket ovanliga.

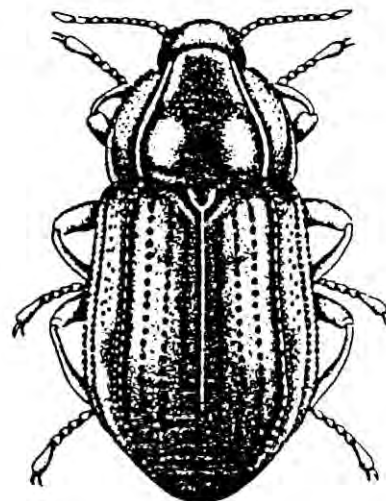
Yngerns fauna : "TÄMLIGEN RENVATTENKRÄVANDE" ARTER:

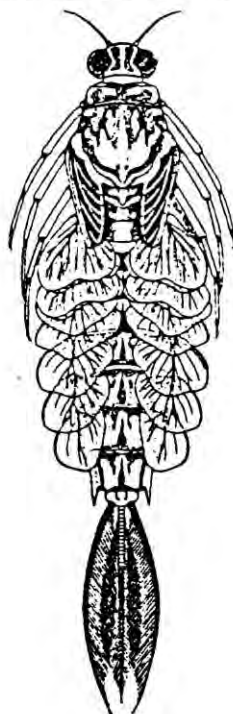
Sjösandslända (Dagslända: *Ephemera vulgata*). Mycket föroreningsskänslig. Missgynnas av förorenat vatten. Sjöar och rinnande vatten utom fjällkedjan.

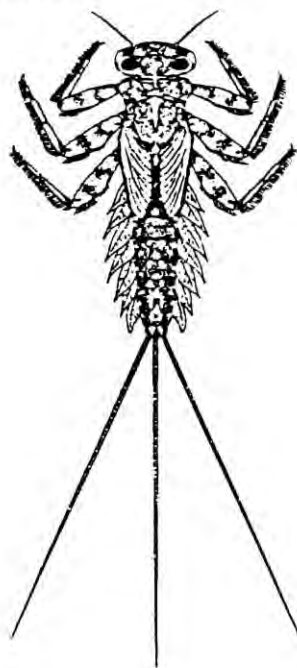
Liten survattenslända (Dagslända: *Leptophlebia vespertina*). Mycket föroreningstålig, kräver ganska rent vatten. Hela landet i såväl sjöar som rinnande vatten.

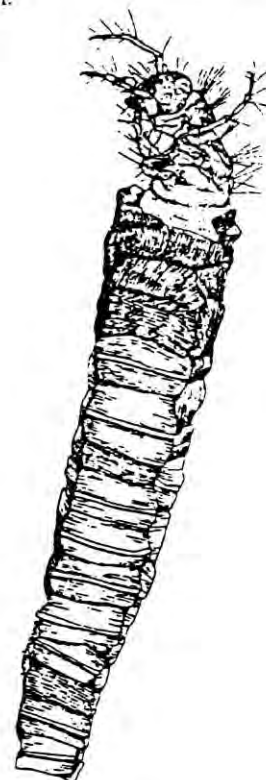
Bäckbagge: *Oulimnius tuberculatus*. Ganska föroreningsskänslig. Kräver tämligen syrgasrikt vatten. Hela landet i såväl sjöar som rinnande vatten.

Sprattelslända (Dagslända: *Siphonurus aestivalis*). Föroreningsskänslig och föroreningsskänslig. Hela landet i såväl rinnande vatten som sjöar. I Yngern fanns den snarlika arten *S. alternatus*.

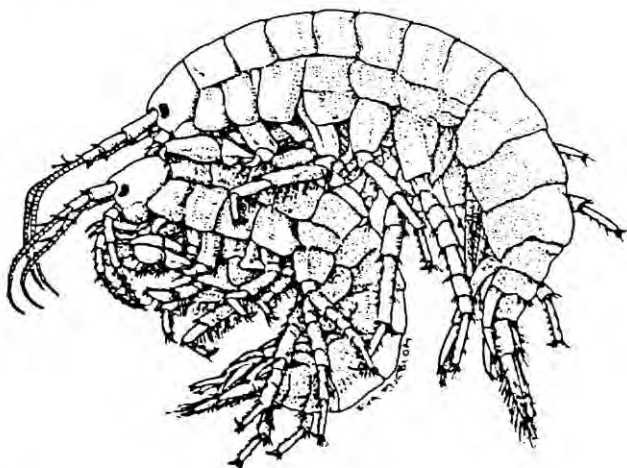
Dagslända (*Heptagenia fuscogrisea*). Tål måttligt förorenat vatten men är tämligen syrgaskärvande. Hela landet i sjöar och rinnande vatten.

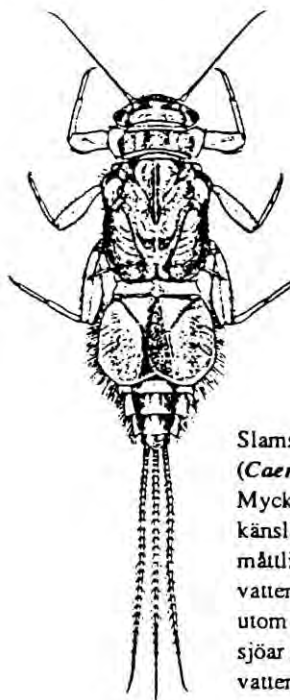
Husbyggande nattslända (*Lepidostoma hirtum*). Ganska föroreningstålig. Kräver tämligen syrgasrikt vatten. Hela landet huvudsakligen i sjöar.

Figur 2. De tämligen renvattenkrävande arterna i figuren påträffades i Yngern vilket ytterligare stärker intrycket av att Yngerns ekologi är skyddsvärd samt att vattnet är rent.

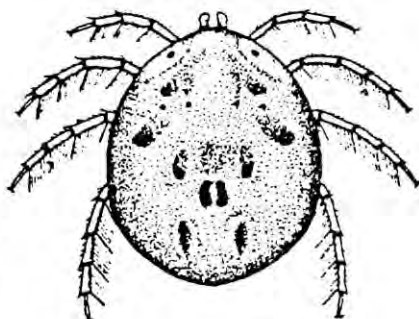
Yngerns fauna: "FÖRSURNINGSKÄNSLIGA ARTER"

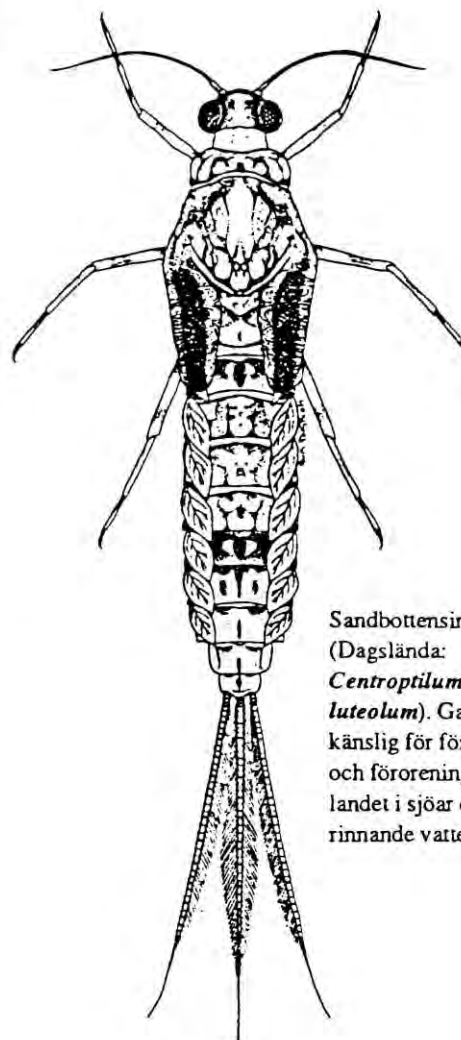
Sydlig sötvattensmärla (Kräftdjur: *Gammarus pulex*). Mycket försurningskänslig, tål men missgynnas av förorenat vatten. Huvudsakligen i smärre bäckar inom södra Sveriges kalkrika marker.

Slamslända (Dagslända (*Caenis luctuosa*)). Mycket försurningskänslig. Gynnas av måttligt förorenat vatten. Hela landet utom fjällkedjan i såväl sjöar som rinnande vatten.

Vattenkvalster (*Hydracarina*). Flera försurnings- och föroreningskänsliga arter. Hela landet i såväl sjöar som rinnande vatten.

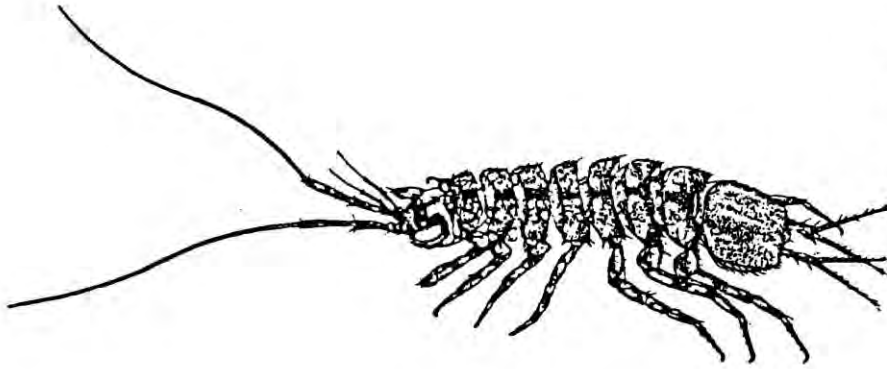

Sandbottensimmare (Dagslända: *Centroptilum luteolum*). Ganska känslig för försurning och förorening. Hela landet i sjöar och rinnande vatten.

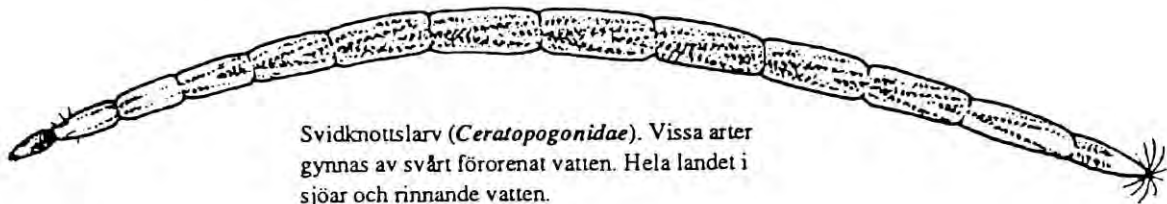
Figur 3. De försurningskänsliga djuren i figuren var allmänt förekommande i Yngern vilket indikerar att sjön inte skadats märkbart av försurning. Alla utom slamsländan missgynnas av förorening vilket tillsammans med djuren i figur 5 och 6 visar att Yngern har ett vatten av mer än väl godkänd kvalitet.

"FÖRORENINGSGYNNADE" ARTER:

Yngerns fauna

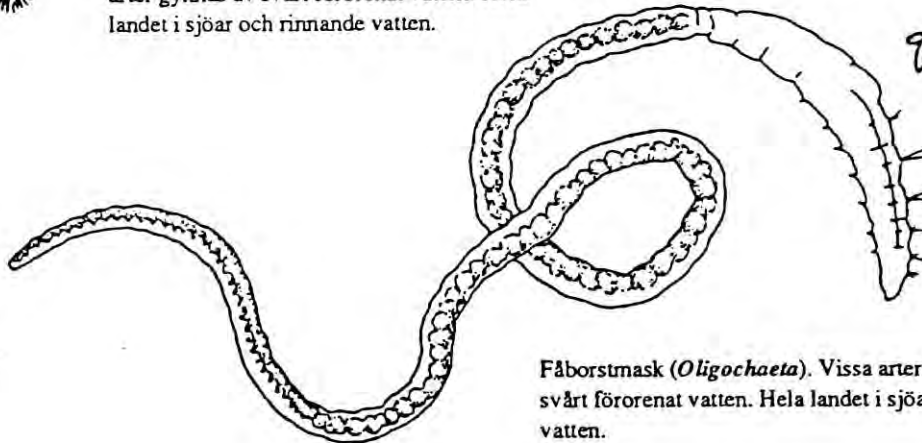
Sötvattensgråsugga (Kräftdjur: *Asellus aquaticus*). Mycket försumingstålig, gynnas av kraftigt förorenat vatten. Rinnande vatten och sjöar i hela landet utom fjällkedjan.

Svidknottslarv (*Ceratopogonidae*). Vissa arter gynnas av svårt förorenat vatten. Hela landet i sjöar och rinnande vatten.

Fjärdermyggslarv (*Chironomidae*). Vissa arter gynnas av svårt förorenat vatten. Hela landet i sjöar och rinnande vatten.

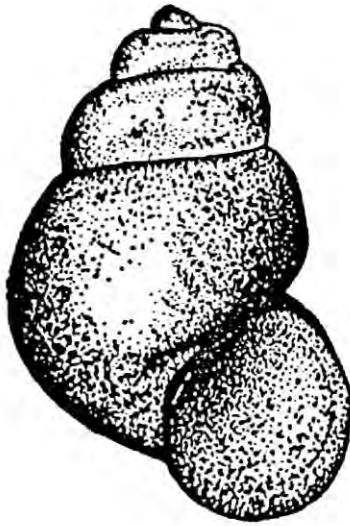

Fåborstmask (*Oligochaeta*). Vissa arter gynnas av svårt förorenat vatten. Hela landet i sjöar och rinnande vatten.

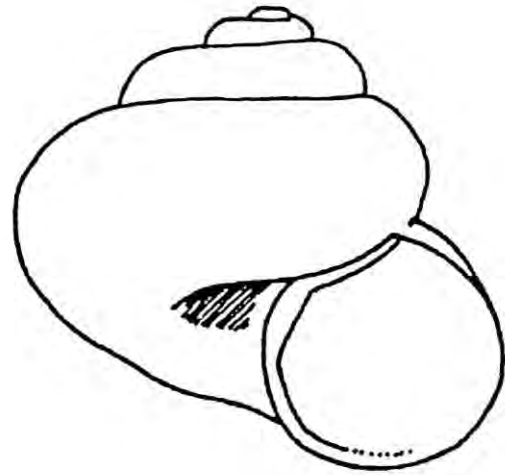
Figur 4. Djuren i figuren är sådana som i många biologiska indexsystem klassas som föroreningsgynnade. Gråsuggor är dock konkurrenskänsliga och att de var vanliga i Yngern beror på att sjön var relativt fattig på gråsuggs-predatorer. De former av fjärdermyggslarver och fåborstmaskar som påträffades i Yngern hör huvudsakligen till andra grupper än dem man finner i förorenade vatten. I förorenade vatten är det mest fråga om röda former medan gröna, gula, blå och vita var vanligast i Yngern. Den relativt rika förekomsten i Yngern av djuren i figuren medför tyvärr att Yngern klassas som något mer förorenad än vad den är.

Yngerns fauna:

HOTADE SNÄCKOR:

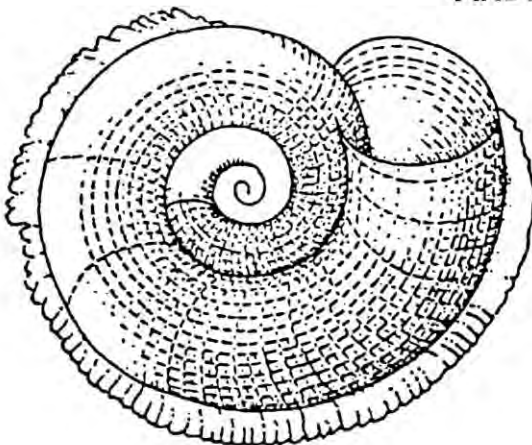

Snäcka (*Marstoniopsis scglotzi*).
Försumingskänslig. Kräver ganska rent vatten. Södra och mellersta landet i sjöar. Ovanlig i rinnande vatten. En art som av naturvårdsverket klassificerats som hotad.

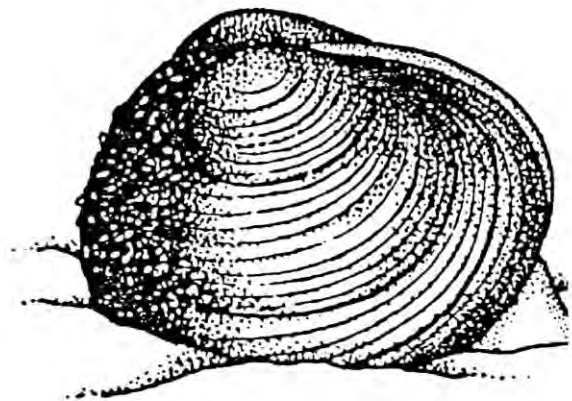

Snäcka: *Valvata piscinalis*.
Försumingskänslig.
En art som av naturvårdsverket klassificerats som hotad.

ANDRA SNÄCKOR:

Snäcka (*Gyraulus albus*).
Försumingskänslig. Tål ganska förorenat vatten. Sjöar och rinnande vatten i hela landet utom fjällkedjan.

Ärtmussla (*Pisidium*). Alla typer av rinnande vatten och sjöar i hela landet. Flera arter med skilda känsligheter för surt och förorenat vatten.

Figur 5. De översta snäckarterna i figuren är sådana som naturvårdsverket klassificerat som hotade. Förekomsten av hotade arter i Yngern ger tillsammans med de forslevande arterna i figur 5 sjön ett ur biologisk synpunkt mycket högt skyddsvärde. Snäckan och musslan nederst i figuren var också allmänna i Yngern.